

АЛТАЙСКИЙ

Ареспубликатын аппаратус ар а «А снымедиа»

2025 ш. ианвар 30 № 5-6 (21 611)

Валери Бганба имѡацигаза аилацэажэара

Алхракэа рыламталаз

Алсны Ахада инапынцэаа назыгзо Валери Бганба араионкэа рхадацэа алархэны аилацэажэара мѡацигейт ианвар 23 азы. Актэи атема азкын абиуцэттэ хыдцэакэа рынагзара, ашбатэи – Ахада иалхракэа аеырзыкэацара.

Араионкэа ркны афинанстэ тагылазашыа

Гагра араион ахадара аиѡабы инапынцэаа назыгзо Адамыр Цышэба иѡаеит, араион акны афинанстэ тагылазашыа ишалнаршо абиуцэтуаа руалафахэи инхартэаны ашэара.

Хазну аамтазы араион абиуцэт акны иныкэырцшэа 20 миллион маат ыкоуп. Ианвар азтэи ахыдцэакэа идьртэиот 65 миллион маат ракара. Сгэи иаанагоит, хамч акэахэп хэа», – иазгэеит иара.

Акэа араион ахадара аиѡабы инапынцэаа назыгзо Аслан Сангэлиа Валери Бганба агэра ииргэит ианвар 1 азы араион ишынангзэ абиуцэтуаа рэацэа адцэакэа зегыи. «Абрака иѡацэраит иѡацэа ашыкэс афинанстэ цэынхэа», – иѡаеит А.Сангэлиа.

Гэдоуца араион ахадара аиѡабы инапынцэаа назыгзо Валери Аѡзба иажэакэа рыла 2024 шыкэса декабр азтэи ауалафахэи рызшэоуп, Аха ианвар азы тагылазашыа аеапсахыр аеит, икалап ареспубликэа абиуцэт акнытэ ацхыраара аѡаххар.

Валери Бганба иазгэеит ауадаѡракэа шеиликаауа, аха араион алшарамчкэа зегыи еизнакыроуп, убрахы иналэцэаны ашэахтэ лагалакэа ирыцэалатэуп.

«Хара ауаа уалафахэида иѡацааньжуам. Абиизнес ианаамтоу ашэахтэакэа ашэалароуп», – иатцишэит иара.

Гал араион ахадара аиѡабы инапынцэаа назыгзо Константин Циля иѡаеит 2024 шыкэса антэамта шымариамыз, аха афинанскэа Рминистрра ианаамтаз ацхыраара

ѡырцштэыс, Ткэарчалтэи, ао-биективтэ мээкэа ирыхкэаны ацент р акнытэ адгылара амамкэа ишзымѡеи, аха егырт араионкэа ркны икоуп арезервкэа, урт мехаки тбаала ахархэара рзутэуп», – иазгэеит Бганба.

Алхракэа аеырзыкэацара

Афинанстэ тагылазашыа араионкэа рхадацэа ражэахэкэа рыштыахы, Валери Бганба интерес икайтэит февраль 15 азы икалараны икоу ахада иалхракэа аеырзыкэацара шымѡацысуа. Араионкэа рнапгэацэа ирѡаеит атыцэанкэа рѡны атагылазашыа штшыэнтэалоу, гээмтра шыкам.

Бганба иргэалаиршэеит араионтэ хадаракэа реиѡабацэа руснагзатэ хадэаа ишрейуоу ашэартэаара алыршара, иара убас атехникэа этэаракэа ртыцэа рыкэацара, убрахы иналэцэаны атэылауаа зегыи абжытэара рхы аладырхэырц азы алшаракэа рытэара.

«Хара иахуалуп ахыбракэа рганахыла аштабкэа ацхыраара рытэара, алхыртэа тыцэаа итышэнтэаланы русура ашыкэыргыларэа», – иѡаеит иара.

Бганба чыдала иатцишэит абжытэара аан мацэара акэымкэа, атыцэанкэа ркны абжкэа рыцхыацэара аангы алхракэа рены еипкэара да фымцамчла икэыршэара акырза шатэанакуа.

Заанатцы «Амшынеикэафымцамч» анапгэара ирацэажэатэуп февраль 15 ашыжэ асаат 8 инаркны февраль 16 ашыжэ асаат 8 азынза алхыртэа тыцэаа фымцамчла еикэыршэахарц азы», – иатцишэит иара.

Ахада инапынцэаа назыгзауа иазгэеитэит рацхыаца акэны абри аѡыза атагылазашыа шибэ: Ахада иалхракэа рыламталаз араионкэа рхадакэа реиѡабацэа 90 процент псышэара ицент руалцшыкэа рынагзара атыцэан.

«Сара даара сгэыгуеит араионкэа рхадацэа зегыи рзыманшэалахап хэа. Харт хэхытэ дарбанзаалак Аминистрцэа зегыи налэцэаны, уахи-ени еилых камтакэа аимадараѡы хэазаауеит. Хэзхиоуп ианакэызаалак ацхыраара акэацэара», – иѡаеит Бганба.

Гагра икалэз атрагедиазы

Аилацэажэара атыцэахэан Гагра араион ахадара аиѡабы инапынцэаа назыгзо Адамыр Цышэба игэы иаланы иѡаеит Гагра, ианвар 21 азы азыштыра акэацэараан хыкы ауаа рѡахара аполитика шалырхыз, амасатэ информациятэ хархэагакэа ркны ииашамыз аинформэаца шыркыпхызы.

Валери Бганба иазгэеитэит атрагедиа зхылфеиааз зегыи шыкэадыргыларц азы, иаарылшо зегыи картарц абри аѡыза аитэкамларэа

Ахэазатэ хэкэа рырээеиразы

Адцэа инакэыршэаны

Алсны Ахэынцэарра ахэазатэ хэкэа (итэргэло атауаркэа рзы ахэазатэ бацкэа) рырээеира иазку ажэалагалакэа рыцэаареи аус рыдуларей хыкэкыс ишытыхны, Алсны Ацэыза-министр инапынцэакэа назыгзо Валери Бганба идцэала иацэоуп аусуратэ гэыц чыда, – ианацэауеит Алсныпресс.

Аминистрцэа Реилазаара Аппарат анапгэафы инапынцэакэа назыгзо Давид Сангэлиа хадара ззиуа аусуратэ гэыц иалоуп:

Арзынба Д.Т. – Аминистрцэа Реилазаара Аппарат аекономика Аусбарта аиѡабы (амэзаныкэагаѡ);

Кэытэни А.Г. – Ахэынцэарратэ хэзалхратэ еилакы ахэазатэ статистикеи анализи Русбарта аиѡабы;

Лышэба А.Н. – Алсны Ахэа-ахэтра-аагылатэ палата аусбарта алахэыла;

Амкэаб Т.З. – аекономика аминистр лхэтыгуаѡ;

Страничкин А.В. – Ауаажэларратэ палата амэзаныкэагаѡ лхэтыгуаѡ;

Хэлуашы Б.В. – абиуцэети, акредиттэ еиѡааракэеи, ашэахтэкэеи афинанскэеи рзы Жэлар Реизара Аилак ахантэаѡы (дакэыршахатны); Цэеиба Д.В. – Ахэынцэарратэ хэзалхратэ еилакы хэзала аикэыршэарей ахылацшрей Русбарта хадэа аиѡабы.

Аекономика Аминистрра анапы ианцэоуп 2025 шыкэса ианвар 27 азынза аусуратэ гэыц ахы иангарц ахэазатэ тариф фыц ашыкэыргыларэа иазку Аминистрцэа Реилазаара азбамтакэа рпроекткэа аус анрыдырулоз рхы иадырхэаз адокументкэа, аматериалкэа, иара убас Алсны Ахэынцэаррей Урыстэылатэи Афедерэацэеи рыбжэара асоциал-экономикэа усейцуразы Аиѡабырабжэаратэ комиссиа ацхантэаѡэа рыкэацэаракэа, абри азцэара аганахыла азакэанкэа реишэаршэаларэа аусуратэ гэыц аицеилатэаракэа рыцэаанцэакэа.

Аенергетикэа шэартадарэа

Ахырхэара ашытыхэа

Алсны аенергетикэа шэартадара алыршарей Ареспубликэа унитартэ наплакы «Амшынеикэафымцамч» аусура ахырхэара ашытыхэи хыкэкыс ишытыхны, Алсны Ахада инапынцэакэа назыгзо Валери Бганба идцэала аенергетикеи атранспорти Рминистрра анапы ианцэоуп:

- 1) Ареспубликэа унитартэ наплакы «Амшынеикэафымцамч» афинанстэ, атехникэа аудит аиѡаара;
- 2) Ареспубликэа унитартэ наплакы «Амшынеикэафымцамч» еицэамтауа амэара аѡармыкэа хэыцса ахэшыара аиѡаара, иара убас Ареспубликэа унитартэ наплакы «Амшынеикэафымцамч» абаланс акны икам афымцаенергетикэа система иатэанакуа еицэамтауа амэара;
- 3) Ареспубликэа унитартэ наплакы «Амшынеикэафымцамч» (ареспубликэа хатэмал аообъекткэа

Реикэыпхыаца анцэара) абаланс акны ахэынцэарра иахатэу афымцаенергетикэа система иатэанакуа еицэамтауа амэара уаанза ашэкэы ианымыз аообъекткэа рарбара, убрахы иналэцэаны Алсны иахэацэанакуа икоу ГЭС-мацкэеи звольт хэарэа ацэаѡэакэеи;

4) Изакэанымкэа икэыргылоу атрансформаторкэа раарлшэарэа аусура ахыркэшара, урт афымцаѡэаѡэакэа раѡакрэа атехникэа цэаракэа разгэацэара;

5) Абри Адцэа анагзэаразы иаидыркэаацэа Алсны Аминистрцэа Реилазаара адырра атэара. Абартэ аусмѡацэагэа зегыи цэара реикэыршэара мѡацэагароуп Ареспубликэа унитартэ наплакы «Амшынеикэафымцамч» амалкэа рхарыла.

Абри адцэа анагзэаразы хэатэлатэи атакхыкэара рыдцэоуп Апыза-министр актэи ихэтыгуаѡ инапынцэакэа назыгзо, аенергетикеи атранспорти рминистр Цыансыхэ Нанба, «Амшынеикэафымцамч» аиѡабы Тэмыр Цыынцэал.

Азакэан ацэаракэа еиланагоит

Амэсатэ информациятэ хархэагакэа ркны иалартэоу азинмч змоу аусбарта – астатистиказы Алсны Ахэынцэарратэ еилакы акэмыршахэатэакэа ауаажэларратэ гээанагэара атэара иазку Урыстэылазегытэи ацентр имѡагнагаз асоциологэа рылтшэакэа инарымаданы икоу азакэанцэара ацэаракэа еиланагоит.

Алсны алхратэ комиссиа хадэа ауаацсыра ирыцхэиот икалараны икоу Алсны Ахада иал-

хракэа рылтшэакэа рганахыла алхыѡэа ргээанагэара аарцшэа хыкэкыс измоу атэлатэ, асоциалтэцэаракэа рхы рылархэара иахымыцэакырц. Иара убас Алсны Алхратэ комиссиа хадэа иргэаланаршэоит «Алсны Ахэынцэарра Ахада иалхракэа рзы» Алсны Аконституциатэ закэан инакэыршэаны алхракэа рычэыннза 10 мшы шыбжэоу азин шыкам икалараны икоу алхракэа инарымаданы ауаажэларратэ гээанагэара атэара алтшэакэа ркыпхыра.

Амѡа ٲбааи иихьзараќеи

Ахатѡраќеа ируазѡку

Вахтанг Алъзазов

♦ **Хажалар инарылукааша ртеицѡа хатарќеа ируазѡку, Алъсны еиґш, Урыстѡлы еицырдыра ауирист, аполитикаи ауба-ажаларратѡи усзуѡы Ѓарьг Никѡлаа-иґъа Колбаиа (Кальби)** 85 шыќса ахыґит.

Ғѡдуґа ииз, иаазаз арғысы аґсуа школ ахь ишьѡеа анемихиґа артаѡы бзиа лнапаѡы днангеит. Елена Васили-иґъа Тарнаа аґсуа бзышѡа ардаѡыс дрыман. Ахѡычќеа рыґ-садғыл ағыѡбра, рхатѡы бзышѡа иахъызо ишырхчалаша ухѡа ирылалаазаз рацѡоуп. Иналымѡатаны ақыртуа-аґсуа еиызќаза-ашѡаќа ртоурых даѡсуамызт. Ашкол аќны атцара-аазара аус ақыртуа бзышѡа ашќа иа-ниағра, Сталини Бериеи рмилатта политика Ѓарьг ишьихьсыыґы, атцара иґаны ахымшьейт, игѡаќы аннгара даґыѡхѡуамызт. Амилатеи-льхрата политика атцара шамамыз иґеи ицанахѡон, ус егыґќалиейт. Сталин данғысы нахьыс аґсуа бзышѡа ѡапъхъа амѡа ылнаґы.

Абжаратѡ школ даналґа, итцара атцара иеазикит, ґѡаќикис ишьихит иаґъхѡа ааґсарада иґьсадғыл амѡа аур. Атцарауаѡ, ахѡынґќарратѡ усзуѡы ихатара шыќазырбъабо иренуоуп Алъсни Алъсуарей рызцѡатѡеа рызхьѡыґара, рзааґсара, урт рьзбара ачалархара. Иалихъ иґаны азнаат иа-щъы атакъхьыќара иныруан, бзиа ибаны, иґеи азтаны иеаыґќаиґон, еґвицаиуан. Чыдала икхыѡ азиѡн атцарадырра. Иреихуа атцара шрнтѡз еиуеиґышым аамтќара раан ауиристѡа факультѡеа рстудентѡа рьтцарадырратѡ конференциќаеа иерылархуан. зныкым-ќааз аышшараќааґы иоухъан. Итцара анхир-ќааз ахѡынґќарратѡ пшышаарте комиссия аќныѡе абжгарата шѡќеи иырцтейт аспирантура аталаразы.

Ѓарьг Колбаиа дызнысхѡуо амѡа тбаауп. 1962 ш. рзы Харковтеи ауиристте институт

Лабра ақытан – ахш зауад

Анаплак ѡыц

♦ **Ахш зауад дырғилейт Очамчыра еианна Лабра ақытан, Алъси Урыстѡлые еицна-рыгъзо льготала акредитќацара апрограма инаќыршызаы.**

Арадио Sputnik иаиґаз интerviу аќны абри далацѡажѡейт анаплакы анапхѡащѡа ируазѡку батал Запъшба.

Азуауд азы ашьќаґылаќеа ѡартґейт Италия, урт аағрары иѡоуп март анѡамтѡаы. Иара убас Парма аќныѡе ѡыцѡа атехнологца ауеуит. Урт шыќасък азуауд аусуѡаца атара дырлѡат. Дѡеа аѡыла аусуѡаца Москва, Лиа-нозовтеи ахштѡ камбинат ахь идѡыќырґейт алышѡа архаразы, – иазаґейтейт Запъшба.

Уи иажѡаќа рыла, азуауд аусура зырыхуо атыґпантеи аъбарымьќа ауп. Убри аан, аарых-

даналґа, Алъсныќа дхынхѡит. Ауирист изана-ат аґъстазаараѡ ахархѡара амѡа данылейт, еґхаѡирцит азинхьчаратѡ усбарќаеа рќны.

Ауирист ѡе, азанаатдырѡы аус иуан Алѡеа аќалакъ апрокуратура аустцѡаѡыс, апрокурор ицхьрааѡыс. Аґышѡеа зырхаз ауирист идырраќеа рхартѡааразы 1967 ш. Москваќа дхынхѡуейт, СССР атцарадырраќеа Ракадемия ахѡынґќаррети азини ринститут аспирантура дтлоийт. 1971 ш. итцара хирќашейт, ихьчойт акандидатте диссертация, ауиристте тцѡа-радырраќеа ркандидат хѡа ахъз ихьрґийт. Ѓарьг Колбаиа ѡапъхъа иґьсадғыл ахь дхынхѡуейт идыррей иґышьѡеи Алъсны иаирхѡарц. 1972 ш. инаркны 1983 ш. рзынѡа еиуеиґышым аматураќеа дырхажылан: Алѡеа аќалакъ апрокурор дихатыґуаѡын, Алѡеа аќалакъте усзбартѡ дахантаѡын, апарты Алъсныҗытай облпстте комитет аќаша деиґха-бын, Алъсны Администрацѡа Рсовет аќны иќаз Ахѡынтарбитраж арбитр хадас дьќан. Алъсны азинхьчаратѡ усбарќаеа русура иаиґ-тѡраѡеи иааґьсараќеа мацъан. Уи хѡасаб азны, 1983 ш. «Алъсны зеаґьсатѡзы ауирист» хѡа ахъз иҗцѡан.

1983 ш. Ѓарьг Колбаиа зегърыла иа-ызќаѡоу ауирист, аґышѡеа змоу анапхѡағы хѡа дыґъхьазаны. Кыртѡылатаи СССР Иреихѡзуо аусзбартѡ ахантѡаѡы ихатыґуаѡс диарґейт. Ари аматцара данахажыла, 1985 ш. аусзбартѡ аппленум иаднаќылз аќаццара аус адуларазы аусура напхгара азиуит. Уи азќын ауауаза зныкымќеа акыґьхь аќны ишьихьхѡз азѡаара – аусзбартќеа шыґтада ашыаубатца-рѡаѡе усќеа аитѡрыхѡаґышрзѡы рыхьнхѡра-зы апроцессуалте зцдараќеа реилыркаара. Атылаѡеы ари абѡбаты қацдараны иќалиейт (акѡи – РСФСР Иреихѡзуо аусзбартѡ аппленум иаднаќылахъан 1984 ш. апрель 17 рзы).

1989 ш. инаркны СССР Иреихѡзуо аусзбартѡ алаахъылз дќалиейт. Ари еиґхъзара бзиан, атакъхьыќара дугыы ащын. СССР Иреихѡзуо аусзбартѡ аилазаараґеы даныќалаґы, ихатѡ аґпшьгарала ишьихъуаз азцараќеа мацъмызт.

Ѓарьг Колбаиа матцурас дызхажылазаа-лаќкы иќазышъа илан атакъхьыќара, аґышь-гара ѡыцќеа рцѡығрара, урт рынағзаразы амѡа рзыґышаара. Фырғышсы иаағроз, Алъсны Ахѡынтарбитраж ахѡынтарбитр хадас даныќаз иќаша-мыќаша иґылаз ауаа ишырхъараны дызхажылаз аусбартеи еґырѡт азинхьчаратыи аконтрольќадаратаи усбарќаеаи русура аѡѡаакццара, рейдѡаалара дѡазааґсейт. Арт азцараќаеа ирызкны дыќаґылейт ажурналќеа «Социалистическая законность» (1982 ш., №8), «Советское государство и право» (1982 ш., №7) рдаќыќаеа рќны.

Кыртѡылатаи ССР Иреихѡзуо аусзбартѡ ахантѡаѡыс ихатыґуаѡыс дхынхъо, напхгара змиузѡ аґыхъатаи аинстанциала ашыаубатѡ усќеа рыхажышрзѡы Аузбартеи коллегия аусура иалаґалан ѡеыцраќеа, урт рьларѡтан аусбарышѡеа, аустцѡаарте усбарќаеа, аиусти-цией, адукатѡеи русбартаќеа, Асовет Еидғы-ла республиќаеа иреихуа ауиристѡе тцѡа-иуретќаеа рфакультѡеќа рьрѡтаѡеа.

Адырра цѡулейи аґышыша бзиеи зырхаз Ѓарьг Колбаиа илйршойт атцѡаартеи апрак-тиќатѡи усура аидбалара. Ахѡынґќарратѡ

матцуреи атцѡаарадырра-реиаратѡ усуреи инарчыданы, иеахымгзон атцара-ааззартѡ усура ачалархараґы. Қарттеи ахѡынґќарратѡ университет ауиристѡе факультейт хѡыльґызтеи (аурыста) аќша аќны «Ашыаубатѡ процесс» аматѡар дырзаґъхъон. Шыќасќѡак инеиґыґ-ныкланы Кыртѡылатаи ССР аиустициа амин-истрра ареспублиќатѡа курсќа рќны алек-циа даґъхъон.

Ѓарьг Колбаиа СССР Иреихѡзуо аусз-барќаѡе иусураан, есаиара иаапъшуан аза-наатдырѡы азыќацара бзиа шимаз, азинхь-чаратѡ усбарќаеа рнапхгаратѡ усзуѡааґыи ирбарте иќан инапыґнтцѡаќеа интырхѡыцѡа-ны ишынаиґоз, атакъхьыќара ду шааирґыш-аз. Аха СССР анхьығала, иаанкылахеит анапх-гаратаратѡ институтќаеа рнапыґнтцѡаеа, убас – СССР Иреихѡзуо аусзбартаґы. 1992 ш. инаркны Ѓарьг Алъсныќа дхынхѡуейт, идыр-рей иґышьѡеи иуаажалар идирхѡарц. Дѡеа аамтќа еиґышымќеа Алъсны анапхгаратаратѡ усбарќаеа рќны иаѡханы азанаатдыршѡеа бзиаќеа. Аусура далаґойт Алъсны Иреихѡзуо Асовет аќшѡаќа руак аќны. Ари аамтазы Алъ-сны ауаажаларра-политикатѡе таґылазаашъа тышѡынтѡеаламызт.

Кыртѡылей Алъсны рхѡынґќарра-зинте еи-ызќазаашъаќаеа акырза реибарххара иахьлѡтыз азимак-иѡеаќеаа айбашъра ашќа иќылнам-ғар амуит. Кыртѡыла Ахѡынтсовет ар Алъсны ампыґтцахалара хьѡыќыс иманн. Ѓарьг Кол-баиа анапыґнтцѡа чьдаќае иманы лассы-лассы Алъсны Москваеи еиуеиґышымыз русбартаќеа рыбжѡара аусура ѡѡаґыиґон. Дрылахѡын акымќеа-ѡбамќеа аиецѡажѡеараќеа. Алъсны ахьыґышымрзѡы аќаґыраѡеи илагала Қаиґон.

Ескынатыґы хамегъзарала дахъатахьыз аус аќ-ны дғылан, шыардаґы илйршахъан. Иааиґааны дрьмадан Алъсны ащрараазы Москва еиѡе-каз аќоординатиаґте штаб анапхгара. Ѓарьг Колбаиа Урыстѡылатаи Афедеரா-ция Ахѡынґќарратѡ Дума, еґырѡт ахѡынґќа-рратѡ еиѡекараќеа ухѡа рќны имаз ашызѡеи адырѡейе иґы иархѡаны, Алъсны ахатарна-ќѡе еиуеиґышым иаґылараќеа рзеиѡекара дѡахуараан, акыр иаґылараќааґы иерыла-ирхуѡан. Алъсны атаґылзаашъа адунеи ауа-ажаларра реилыркааразы, Алъсны ащрараз амѡаќеа азылызхуаз еиуеиґышым айќша-арќеа дырзааґсан, убри алаґы иґьсадғыл аеаґъхъа иуаалъшы наиғзон.

Алъсны Ацыґынцѡылатѡе еибашъраан хажалар ирцѡа Аиааирѡа ашыґтахь, 1994 ш. инаркны 1995 ш. анѡамтанзѡа Алъсны Иреихѡзуо аусзбартѡ ахантѡаѡыс аус иуан. Аамтѡ кѡаеќ иалағзаны, ѡеыцны ишьќаґы-ло ахѡынґќарра азинте система ауасхыр азыштыцараѡеы, атышѡныртѡеалараѡеи иааґ-сараќаеа рацѡоуп. Иґьсадғыл аќазаарейе аќам-заарей инарьѡыбаґылаз аамтазы, зьжълар ирылагылаз атѡеи наґа, 1995 ш. анѡамтѡамтзы иѡыцѡаа ґоґыґыќ иидырґалеит Москва, Уры-стѡылатаи Афедерация Ахѡынґќарратѡ Дума аќны аусура. Уи иажѡа иазыґышын. Идырґа-лаз азбахѡ Алъсны анапхгара рќынзѡа иан-неиґа Иазырахеит. Цѡбырғны, зегыи еилыр-кауан Ахѡынґќарратѡ Дума аќны иусурала, иґьсадғыл дахѡарта атаґылзаашъа бзиа шиоуаз, ус егыґќалиейт. Урыстѡылатаи Афе-дерация Ахѡынґќарратѡ Дума ашѡартадара

акомитейт аппарат аќны обжѡаґас аусура да-лаґойт. Иматцуратѡ уалъшыѡа даара ишѡа-иза иазнеилѡтеын, ашѡартадара иацѡанѡука аус-ќеа рыхѡатќ – Урыстѡылатаи Афедерациѡеы ахѡаанырѡатѡи атаґылауаа рмиграциата режи-ми, рзинта статуси, Урыстѡылатаи Афедерация ашќа раарей, атаґыла аќныѡе рцарей, Урыстѡы-латаи Афедерация атаґылауаа ашѡаќы рѡѡрей ирызкны азакѡанпроектќеа реиґѡыршѡеари амѡа рзылхрей инапы алакын. Ихьыґышым Ахѡынґќарраќеа Реимабизара иялоу атъы-лаќеа рзы ашѡартадара аганахъала арекомен-диациата Казыша змоу азакѡанґьцдаратѡ ақтќае аус рьдуларѡа далахъынн. Ашыаубатѡи, ашыа-уба-процессуалтай заќаанґьцарей, азинхьчѡа-ратѡи аусзбаратѡи усуреи ирызкны акомитейт анапцѡаќа иќаз ахеилѡк аќны азакѡанпроект-ќае реиґѡыршѡеа иамадѡз аусура далахъынн, иара убас арегионтѡе шаартадара азтаатѡаќаеа рганахъала акомитет анапцѡаќа иќаз ахеилѡк аусура. Ашѡартадара акомитет арт ауссќаеа ирыцѡанѡука рзы аекспертте совет еидѡы-ќылоз русура еиѡеикауан.

Аамтѡ кѡаеќ иалағзаны, Урыстѡылатаи Ахѡынґќарратѡ Дума адепутатцѡеа, аза-ќѡанґьцѡащѡеа, азанаатдыршѡеа рыѡеуґтќа ахѡтырќццара иеаґьсейтеит. Инапы итихуаз ашыѡаќеа хьѡахѡаґаѡеа шрышамыз дырурун. Ауирист, азанаатдырѡы иаґпшьғараќеа лаґа-ла бзиан еиуеиґышым азакѡанпроектќеа аус рьдуларѡаѡе.

ДахьыҚазаалаќкы, инары злакызалааќкы, иаґъсуара ныќыґон, иара ызы ламысцќала ижлалар рымацѡ аура аґъхъа иґылазар аќынн.

Ѓарьг Колбаиа ихьз рдыруейт азинте тцѡа-арадырраѡеы, аусумтѡаќааґы мацъымќа имоуп. «Соотношение преждарительного следствия и судебного разбирательства», «Сочинская Олимпиада в глобальной политике» ухѡа хазы итъцъхъоу ишѡаќеаа рнафсанґеы, ашыаубатцѡа-ара проблемѡекари ирызкны 30 инарейхны атцарадырратѡ усумтќаа иќыґыґхьбейт еиуеиґышым анизґаеи ажуналќаеи рќны.

Асоциал-политикатѡе тцѡараќеа ринститут атцараадырратѡ усзуѡы еибжѡыќ иахасабѡа-ла, иеиќѡыршѡеаз аинформация-аналитикатѡе нѡамтќаеа рѡказар, аинститут анапхгара Уры-стѡылатаи афедералте хѡынґќарратѡ мрѡате структурѡаеа рахь иаштууан.

Итцарадырратѡе стѡиќаеа Урыстѡыла апе-риодикатѡеа кыґъхъ ишаньланы иныиґойт, урт рьзкуп ашыаубатцѡаарей аусзбарей.

Ѓарьг Колбаиа ахѡынґќарратѡ матцурѡеы иааґьсараќеа Алъсны Урыстѡылей ахѡшы-ра бзиа роухтейт. Алъсны аусзбартеи азинхь-чаратѡ усбарќаеаны рќны илалаґыза «Алъс-ны зеаґьсатѡзы аиурист» хѡа ахатырта хьзы (1983) иҗцѡоуп, СССР Иреихѡзуо Аусзбарта аусзѡыс даныќа СССР Иреихѡзуо Асовет Апрезидиум Аусґьќала (1989) ианашѡоуп ак-ти аќвалификациатѡе клѡас. Ахѡынґќарратѡ Дума аќны ииуура аамтазы Урыстѡылатаи Афе-дерация Апрезидент Мусъґќала «Урыстѡы-латаи Афедерация зеаґьсатѡзы ауирист» хѡа ахьз иѡѡоуп (2000), аеалќаразы адырґа «Ахѡаахънѡратѡ матцурѡеы аеаґьсатѡрзѡы» И ѡѡазара ианашѡоуп. Иаѡашѡоуп аклѡсте чьн Урыстѡылатаи Афедерация III клѡас змоу ахѡынґќарратѡ абжѡаґоу (аинрал-маиор ичынн).

Ѓарьг Никѡлаа-иґъа маќына дызшыѡеа мацъым, ишырхѡе еиґъхъ иґеи ишьамхъ еибѡа-итѡ. Ауашъыѡтыс иразќы аницныќѡе насыґууп. Ғыґь-псыќала ииубилей идахъыќѡейт. Аам-стѡаара зғым ауаахѡтѡра, аќарацара ацны шыардаамтѡа иуаажалар дрьылагылазааит.

Аеазыќатцараќеа рхыќѡкы

Арктика-2025

♦ **Алцсны атаґылзаашъа чьдаќае рми-нистр, аинрал-лейтенант Лев Кѡыґциа Ар-хангельсќа амѡа дьќылейт. Уаќа, Урыстѡы-латѡи Афедерация атаґылзаашъа чьдаќае Рминистрѡа анаґъыарала, иґы алирхѡуейт Аусѡартѡбжѡараѡе аґышѡара-тцѡааратѡ еа-зыќатцараќеа «Арктика-2025» рымѡағтары.**

Аеазыќатцараќеа хьыќѡыс ирьмоуп Уры-стѡылатаи Афедерация иацѡанѡука Аркти-ка атаґылзаашъа чьдаќае рґырѡеаиґарей рапырќаѡаарей иаку рхѡынґќарратѡе систе-ма амцќеи ахархѡааґаеи рґѡәтара. Ами-нистр иеиґѡеараѡеы диуоп Очамчыра арѡион абилыраеаеицхьчара аќша иаґхабы аполков-ник Мурман Цѡцлиа.

Шаапъхъа зегъ раґъхъа arpsnlyazeta@mailRu

Сыжѡлар срылаґылазароуп

Запсуара зегыи ирыцќу

Алиса Ғѡажѡ-рґа

♦ **Атыцѡѡатантеи аамтзы хѡлсадғыл, хьбзышѡа, хансуара хышырхъыо аума, хатала дхажалар реиьзыќазаашъа аума, ирацѡоуп агатынчырма урто. Аха, хатала, аґауа-жолар хѡзуам, Алъсны хьшашґаґыту хѡан-хойте** – хѡа ысымаз аґѡаанґара сәмейжѡе аеарґѡейт, аґѡахѡара дугыи снәтеит агетно-лог, айбашъра аветеран «Ағъымшѡараз әмелди» **«Ахъь-Ацша»** арден аҗхпәтеи аҗазарей занашъоу, иахъа Д.Ғәлиа ихъь эху Алсұатцараратѡ институты Алцныҗтай ахѡынґќарратѡ университет агетнологиа аќшѡеи рќны аус зуа Марина Барыцц-рґхәи сәрей хәиґеҗѡажѡара.

Ааигәә, зибуилетн ныхәи иаґцылаз, раґъхъа инарғыланы, ґейла-псыла иаґцую, зыбабаи зылышамтәәеи зегъ хьтцхьиртас, иаидиґыґышыаґытс, цѡдцғыс, ирьмоу аґсуа жълар милат рахасабала реиґѡырхара ауп.

Ацдарауащ, агетнолог Марина Барыцц-рґхә лу-сара аганахъала ақырынте хьлдьнаґалахеит. Уи иарбан усзаалақ, тцѡаразаалақ азы илдыңаґейт мап иащра лѡаѡаам. Иллыло аќны лхы ихьлы-бауам. Ахъьғара злѡаѡаам ала, ател хәнилъ-саз хатала, хьлґеҗѡажѡаґыт шахтхьыз анемылъ-ка «схы шпәсырхѡеаи» хѡа атәт Қалґейт, лассгыи дѡахъазѡеит. Хәиґеҗѡажѡара мап заѡыґылқуаз әмзъз анемләйхәә, хәрґы хьыќаќы нахәҗаанза ахс хәштьмьґитди, хәґейќәшеейт.

Хәиґеҗѡажѡараан илзелейхәќааз ала, Мари-на Ростовтай ахѡынґќарратѡ университет рѡ-торьхыґта факультет аќны атара анылтоз, раґъхъа археология дѡәґелымхән, аналѡс, агетно-графия ахь лхы лырхейт, еиҗа илзазаиґәаны илбейт. Уи лымќала иазгәлґейтеи лстудентте шыќсәќара хьзы Алцны имѡѡысцүаз ахтьсќае шләѡмьќыуыз, лхы шрьлалырхѡауаз, аимадәра шрьмьґыз атара зѡоу лѡызцѡейе, аґсуа ин-телиґенциа рыхтарнаќәеи ләрей. Мариа ләжәәлә ала, акрызцәкуауз, аґсуа жәлар рзы иразъьзбаґаз аусмәлаґатәќәә реиѡекаара аан аалъхара лыртон.

Ацдараѡе апышѡара ахьсыразғы Алцныќа ләаштра рәзкъы ишыльзыќалаз азгәәтә, ґей-былыла илґәәлалыршѡон дьзләхәзъз Бәмбора имәлаґаз археолоґиатѡе пшаараќае.

«Раґъхъаза аќны араќа хәибадырит ато-урыхтцѡаеф Руслан Ғәажәбей сәрей, археол-ог, Алцны Афырхәтә Мушьни Хәарќиа дсе-иґағырғаны дьсыплейт, Аиҗабәәцә Ѓарьг Шәмбә, Алик Ғәбелиә, Демур Бьҗянаи ухѡә да-ра ибзианы срьдырќылейт. Уиижьґеи ақыр шыќсәќәеә шдъґоуыґы, хатала раґъхъаза аќ-ны сызләхәзъ археолоґиатѡе цшаараќеа сґеи ытыґмтцә аґхара атданы сґәләшѡараѡеи ин-хейт», – лхәейт агетнолог.

Алцны Ахѡынґќарра Раґъхъатеи Ахада Вла-дислав Триґори-иґа Арзынба Алсұатцдараатѡ институт иаґхыбс даныќаз Мариа Барыцц-рґхә адкыларґаґыи мазаныґеаґас аус лунн. Ишпәќа-лейи уаќа аусура шәәлараґа хәә илахтәз азтѡа-ра атәк Қәдә ии ләжә днәлаґейт:

–Адилѡмтә усмґа әрәиә сәнаґеыз аамтазы, ләссы-лассы Руслан Ғәажәбей сәрей хәиҗәшәә-лон, сиддәлаґаион. Уи усман ысымаз тцѡараќәә ртәк атәкґаразы ибзѡә сәиҗәейт, иаґьсәбьґе-иетейт Москваҗтай ләссы-лассы Алсұатцдараатѡ институт иатәәлоз атцарауащ ѡе, Қауөзцәѡѡ Ф.В.Арзынбей сәрей хәибадырґеи. Уи аќахе-ит, Рґәажәба ибзоурала хәибадырит аґъхәќа Алцны Ахәнґҗара Ахәдәс иќаларны иќаз, хәлҗхәҗәә дү Ф.Г.Арзынбей сәрей. Абасәла, Алсұатцдараатѡ институт иаґхыбс дќалаанзәґыи

хәибадырґятә атаґылазаашъа соухъан. Ростов атара салғаны Алцныќа сәнаә, раґъхъа Афонтай амузеи аќны аус зуан. Уи ашыґтахь, В.Г.Арзынба Алсұатцдараатѡ институт данахажыла ашыќасан, адкыларта аќны аусура салаґейт, хәзи агетно-логия аќшәәґеи лаборантс. Абас иҗащырхґейт Ф.Г.Арзынба инапәтәќа сусура.

1992 ш. август алаґамтәзи, Мариа Москва аспирантура аталары атыцѡѡатантеи апышѡа-ра лґийт Аетнологиа аинститут Қауөзцәдара аќша аќны. Аха аспирантураѡеы лғәы тыґынчы атцара лдәртәе атаґылазаашъа Қәлеит, Алцны айбашъра ишалғаз ала әжәбәҗ баапс ала-хә нахьыс. Алцныќа, лґәәшәә рахь, лыґьсад-ғылы лыжалары рахь лғәы лыхо далаґейт. Хәиґеҗѡажѡараан илзазәлталтз ала, аинститут аќны аус зуаз ардәшәәә азѡыршы илабжъыр-гон: «Уажѡоуп аґышѡеараќеа тини банґала, баба-ци, атцара бѡар, уи ала бьжәлары быґьсадғылы лырыхәойт, баагылы». Сьжәлары сыґьсадғылы аныќамла – саргыи сќәлазом. Сьжәлар рьґәтә-ны сыќазароуп», – хәә атәк рьлґейт. Ләжәәќә рдәќи еилызәәз Қауөзцәдара знәпы алавыз атцарауаа лыќаныҗәәны доурышѡыт.

Хәарада, усқән Урыстѡылей Алцни еимәдәз әхаәә арќын, Алцныќа аара уадаѡынн. Аха атѡарауащ, абьызшәәдыры Емма Кыл-рґхә лыб-зоурала, В.Г.Арзұынба иахь айѡеҗәәаразы верталюиґла Ғәдоуґаќа иаәуаз Урыстѡылатаи әделеґация ахәтарнаќцәә Мариа лыґеримада-ны дрщыны даартѡ атаґылазаашъа лоуйт.

Алцны данәәи ѡапъхъа В.Г.Арзынба ад-кыларта аќны аусура далаґейт. Аха, Ғәра ахәкәйтѡара ашыґ

Аҫаҡыым бзиа икахуағы бзиоуп

Згьама хараку

d Расим Амқаб дмедицинатә ус-зүөп, дҫақым хирургуп. 2017 шықсазы далгеит Санкт-Петербургу С.М.Киров ихьз зху Урыстәы латәи арратә-медицинатә академия «Азеицшәышәтәра» азнаат ала. Идырра иазирхауан убасгы Аңсны Атәылахьчара аминистрра арратә госпиталь хада ахирургитә кәша аинтернатүрағы. Расим уи адагы днапакәуп. Уи атәи инартбааны дахзалацаажәеит ха-ицәажәарағы.

– Расим шәара занатла шә-ақымуп, аус жәуеит Агәызера Аңсны Атәылахьчара аминистрра арратә госпиталь аҫны. Уи анафсгы шәна-пакәуп. Ицәгьаами аҫақымреи анапакәри реилагзара?

– Хымпада, ицәгьоуп ухала уа-наҫу, аха иудгыло ауаа аныҫоу удыр-маншәалоит. Уусгы мариахоит, улша-рақәагы рацәахоит.

– Ацара шәаналга иаразнак Аңсны шәхынхәыма?

– Ааи, сцара анхсыркәша иа-разнак Аңсны сааит, избанзар да-ра бзиа избойт Аңсны. Еснагь сашьто-уп Аңсни уи ажелари ирыхәаша аки акацара.

– Шәышпалага акаха атира азырхара?

– Сара сцара хсыркәшахан, аусу-рагы салагахьан. Агәызера иҫоу ар-ратә госпиталь аҫны. Сусура даараза исгәапхон, аха суалафахәы маҫын. Анапакәра сцәа иалан, еснагь ацара злаурхаша аки сазхәыцуан. Исыз-беит аҫақымра аанмыжкәа напла-кык аасыртып хәа. Сан исыцалхәи-ит: «Расим, акаха бзиа ауаа еснагь иртахуп, иааганы иутилар» хәа. Убас сцан Урыстәылака шәжәа-шәжәа кыла акаха хккәа рацәаны иа-азган атира салагеит. Нас снапла-кы ахьз астеит, аконцепция схәыцит. Ахьзгы зхылҫианаз сахәшәеи са-реи хәхьызкәа роуп. Лара Расси-ана лыхьзуп, сара Расим, уи аҫнытә акахауагы «Росси» ахьыстәеит.

Саналагоз сьмахә дсыцхрауан, хцаны акаха аахгон, ианаахгалак аилахәара илахаҫсон, иаҫаху зегьы аинформация кыпхны иақәхарца-

буан. Акаха адәкьанкәа ирыда-хало халагеит, аха аханатә изгоз маҫын. Нас, маҫ-маҫ адәкьанкәагы ирыдыркыло иалагеит. Адәкьанкәа рышкә мчыбжык ахь знык анеира салагеит акаха «Росси» ахатарнакк иахасаб ала. Цюуыкы ргәы иаанагон азауд хамоуп хәа. Сара ирасхәон акаха ахьынтәааго, атира ишазхар-хио. Убас хәычы-хәычла саҫын, ауаа азәлымхара рызцәыртца иалагеит. Шықсык ашьтахь скахау азыргара салагеит, акаха аазхоз еицлабыртә еицш алшара рыман. Иаанаиз ауаагы смашына хамтас истәит. Уи адагы аицлабра иалахәыз аахәащәа ирахтон еиуеицшым ахамтәкәа. Икан атәл иаанаиз, мамзаргы апаратә хамтә занахьызгы.

Есымчыбжә ахамтәкәа рзы-кәхтон. Хымз рышьтахь хкахау азбахә Аңсны желар зегьы иры-лацәеит. Азыргара сыхәеит хкахау ауаа ирдырыртә акацаразы. Ама-ла, аконкурентца гәгәа хамоуп. Ауаа еихаразак иархәо зыхә маҫу акахоуп. Акахау бзиа ахә маҫны иузаахәагом. Зхатабзиара хараку акаха ахәгы иаха иҫаракуп. Ха-ра хкахау Бразилиантәи ауп иша-аҫго, иаахгогы акаха ахккәа ире-иҫьзоу хәа ицхьзоу Арабика ауп. Уи зыхә цәгьоу хажоуп, избанзар ахатабзиарагы бзиоуп. Акахау иа-аҫго ахатабзиара шхараку атәи зхәо аххәаа аилахәарақәа ирнахтоит. Иа-аҫго акахау шықсык ахь знык Уры-стәылатәи Аңснытәи алаборатори-ақәа рыкны игәахтоит. Насгы изны ауп ишаахго уи.

– Аңсны акахау бзиа ирбойт, есьены иржәуеит. Ишпәкалеи шәгә-анагарала хәуаажәлар убаскак акахау бзиа ирбартә?

Акахау ажәра, аҫатын аха-ра иаызоуп. Ауаагы ицсы анишьо ижәуеит, аусурағы ианыҫоу, аки ианалацаажәо иржәуеит. Дәеазәы шыжыкыман дангылалак имжәыр игәалакәзаара бзиамашәа ибойт, ажәакала ашыцлары ауп изыбзоуру. Амала акахау рацәаны ажәра калом, ауаагы игәабзиаразы ихәартам. Сара акахау ааста ачаи иаха бзиа избойт. Акахау шамахамзар изжәом. Уи аҫнытә азәы игәы иаанамгаит акахау ахатабзиара бзиам хәа.

– Акахау адагы шәнапы злаку рацәоуп. Шәахзалацаажәа.

– Уи адагы ачаи хәуеп. Иаахгоит

Китаинтәи, Индиантәи.

Аңсны адәкьанкәа рыкны иҫо-ума уи ачаи?

Ааи. Уигьы макьана азыргара аҫа-хуп. Ауаа макьана ишахәтоу еицш ирыздырзом, ари ачаи ахатабзи-ара шхараку.

– Аресторан «Rossini tratoria» иазкны ихашәәоит?

– «Rossini tratoria» рацхьатәи аресторан ауп. Рацәак цуам Акәа «Bubble tea» зыхьзу арыжәтә ахьыр-жәуа аҫыҫ аахартижәтеи. «Bubble tea» аҫар бзиа ирбо ачаи иалхны иҫартәо рыжәтәуп. Шәача саныкәз избейт, исгәапхейт. Сахәшәацацәа адцәало иалагеит. Шәара шәзыхәан иаасыртуйт хәа расхәан, сажәа на-сыгзеит.

Хәычы-хәычла ауаа иргәаҫхо иа-лагеит «Bubble tea» атаащәа иры-даагалоит акахоуеи, ачаи. Хәгы иҫоуп ахаамахаақәагы рыкәцара. Уажәы аҫнытә цыцындрә хазыҫшуп, иа-ра убас агәтакы хамоуп аҫнытә цыцындрәи, ашоколади, ачаи ахь-илоу арыжәтә аҫыжәра.

– Аңсны ачаи аадрыхуйт. Акахау аарыхра алшара хамоума?

– Уи азцәара азбара саҫуп. Сца-раны сыҫоуп Бразилиака хәгр-ном дсыманы, насгы ишаадрыхуйеи, ишахылацшуйеи, аратәи адгылыи аха-уеи ишаднакыло тцәатәуп. Уажәазы хара хтәы хәа ихамоу ахьзи аилахә-реи роуп. Уи зегьы аамтә аҫахуп.

– Шәусура удащәрақәа иацүзеи?

– Ханалагозгы ауадащәрақәа хаман, уажәгы ихамоуп. Аңсуа напакәы адгылары ацхьраара иҫара аҫахуп. Убри ишзалшо ала ахьынтәраара аус аднаулароуп. Аин-датларагы маҫзам, ирацәоуп Уры-стәылантәи акахау аазго. Урт рыхәгы иаха илакәуп, избанзар ахатабзи-арагы даеакуп. Сгәы иаанагоит, ус аиндатлацәа цәырцәуа иалагазар имоаҫгәтәуп ацәыргәкәтә ахатабзи-ара алзакәаша, изыргәаша хәа.

– Аахәащәа уи еилыркааума?

Мамзаргы аха иаха иахәацшума?
– Еилызкаауа маҫзам. Хара хтәа-да зымжәуа рацәоуп. Акахау бзиа ззеилымкаауагы маҫым, избан-зар урт изышыҫылахьоу ауп иа-архәо. Насгы, азыргара хгәы иҫо-упа. Ацәыргәкәтә ахәшәара азто аусдырщәа алархәны еиҫаҫкаар хҫахуп. Сара ахатабзиара ауп иха-дараны исыпхьазо.

– Анапакәра зәезыкыриц зҫаху ирабжыжәгои?

– Агәтакы умазар, умаашьар, хымпада ақәҫиарагы кәлоит. Агәа-зыхәара анумоу, умоа уацхьамтәро-уп. Насгы уаналаго ацара уазхәы-цыр иашазам, уус такдхькәрәла азнеира ауп цыжәара зытәтәу.

– Агәахара шәыцәырцхьоума?

– Уигьы кәлоит, аха, иувагыло рацәахоит агәыблра шумоу аныр-балак.

– Расим издыруеит агәыхала-лрагы шәнапы шалаку. Шәахзала-цаажәарц хҫахын...

– Апроктәкәа рацәаны ихамоуп. Аҫарацәа хрыцхрауеит. Аспортсмен-цәа аицлабрақәа рахь ианцо рымоа ахә шәатәума, формала еиқәыр-шәатәума... Аспорт адагы акульту-ра, ацарадырра, ашәкәыщәа аҫ-суа бызшәа иақәырхара иазку аусқәа рыдгылары ухәа... хнапы алакуп. Иахҫахуп ацхьрааратә фонд аҫцә-ра абарт ахырхартәкәа рыла. Хаид-гылар хаицхьраар иҫалшо рацәоуп.

– Расим, иҫабуп хәицәажәара-зы. Аманшәалара шәыцзааит.

Аицәажәара моаҫылгеит
Алина Багетелиа

Иахьагы зырҫиара цкым

Гәыли Зыхәцха – 90ш.

d Азәгы изы имазаам ауаащәа са рацхьатәи ишәақәа инадыркны гәабзи-рала еицш, доухалагы дызшә-даны иеизхара шхымпадатәи. Аазаразы ицхьраагза бзио-уп цабьргны, гьамала иаццоу, ахьыцкәа абзара иазхьа-зырпшуа, маҫ-маҫ иазфлымхаз-тәу асахьаркыратә ажәа. Уи зымпыцамыншәалахо арҫи-ащәа дреиуоуп ахьычтәи поет Гәыли Зыхәцхагы.

Зымтәкәа гәыла-цсыла ирҫ-хоу арҫиашы иҫаҫсыз ашықәс атхьәтәантәи амшкәа рзы дырты-сит лыжәбатәи ажәашықәса. Цәа-баала ихәтәауа ақәра дышҫагыло-угы, ипоезияхь илымоу агәыбылра хьшәашәам, ицкым лырҫиара иахьагы.

Гәыли Уцьюшь-иҫа ләымтәкәа акыпцхь аҫны ицәыртит иҫаҫсыз ашәышықәса, 60-тәи ашықәсқәа рынцәамтә инаркны. Апоеит хыл-тшьтра ла Самырзакантәи (ҫал ара-ион) аҫсыуоуп, аха уи лҫоурыхтә лахьынцәа аҫсыршәала шәреи аҫхьарәи лылнамыршеит. Ега ус акәзаргы, лхьычтәи рҫиамтәкәа имаҫымкәа, аҫшәахь еиҫаҫаны изныкымкәа аҫхьахь инапахьы инеишәеит. Убас, 1968 ш. рзы ахьычтәи журнал «Амцабз» аҫш-батәи аномер, агәлацәа аҫсаба-ла, сахьала еиқәыршәаны итыҫтит, Платон Бебиа аҫшәахь иеиҫте-игаз жәипцш жәеинраала еиды-кылаз аизга хәычы «Акьанцәкәеи ахьыцкәеи». 1974 ш. рзы итыҫтит аизга «Скапданхарц сҫахуп». Анафс, «Аҫгы хәычы аамыстәшәа», «Апра» ухәа егы.

Зызбахә хамоу апоет иреиҫгу лажәеинраалақәа хыншәажәа ина-рыцны, аҫшәахь еиҫаҫаны из-ныкымкәа ажурнал «Амцабзи» агәзет «Аңсны кәцш» – «Аңсны» рдакьақәа ркны иркыҫхьхьейт аҫ-суа поетцәа: Борис Гәыргәлиа, Ге-нади Аламия, Платон Бебиа, Терент Чаниа.

Иҫбаауп Гәыли Зыхәцха лп-оезия атематика, еиласоуп уи хкы рацәала. Лажәақәа мыррацәакәа иаалырҫшырц илҫаху ахьышәцәк, игәыцәагам адидактизм аныҫшуа ицәырлгоит исахьаркны. Дәеака-ла иахәәозар, уи лпоезия хада-ратәла иззынархоу ақәра иацә-накуа ахьыбҫар, ирашәашәалоу «шәыга чыдала» илылшоит иман-шәаланы урт рдунеи еилкаара ишьнахуа асахьақәа раццара.

Арҫиашы лиубилеи лыдныхәа-ло илзеиҫгәахьшәоит агәабзиареи арҫиаратә гәаццхьәареи. Лара лыхәтәахь ала еиҫаҫыло абиҫа-рақәа хәзәлаз ашықәс рыдныхәа-ло, ираналшәоит абрака икыҫхьу лажәеинраала ссиркәа.

Абас сабжыгеит Дәду...

– Дәд, убас иушхалароуп, Абжәас уашьталар – уахьза, Уи ласбоушәа ицхьаза!.. Абас сабжыгеит Дәду, – Уи хдунеи аспорт датууп. Дәдхьагылан, дықәащын, Аха, аҫхьа, уи дуащын.

Сахьызауеит сьдгыл

Сахьызауеит сара сьдгыл, Арха, ашхәа срызгәыкуп. Избан акәзар, уи са сьдагы, Сьшьтахь иҫало иртәуп.

Амра ныхәоит

Амра ныхәоит хара хьыхәа, Хадгьыл дықәымларц атәым Хаштә иагымхарц ачыхәа, – Гәахәас иамазарц адәы.

Шьак хәтәызар

Асы леиуан, хаштә шәҫызаап, Еигәыдацәп еимакны. Шьак хәтәызар, – шьак хәтәызааит, Еимахамкып даеаки.

Абга

ҫынч узтәашам шьтәк ухымзар, Уи ауп абнаш уа узцәз. Уҫсыцәгыра ауп, сыҫымзар, Убганы ура уҫацзәз.

Ахәахьчәо

Абцар сьмоуп, Ахәа сьмоуп, – Итәахьейт са схьаақәа. Сьдгылаҫ сара саҫшәымоуп, – Исыхьчойт ахәаақәа.

ҫис-хьыч цшын...

Иҫысхьп хәа зны саҫын, Хәзхь хьыч асахьа. ҫисгы сҫых хәа исзыпшын, – Аҫацәкәа цхьахәан.

Изаазада уи асы?

Асы леиуеит цыра-цыра, Ибыбышзә, ипшзәзә. Истахын игәыдыскылар, Аха маҫк иара цан.

Даргәыргәзаап азын хамтә, – Дсәзцәаит зҫаб хьычык иацы: Шьыри, шьыри, изаазада, Абас ажәшәаҫ асы?

Схьышәарамца

Ашадара, Аладара, Ацарақәа рашәа. Абахьаҫы Ажә-ақәруа Хзис аамыстәшәа.

Дәду иаштәҫ Атәа-хаха, Ацхарпа иащызоуп. Мап ара Сзынгьолом уаха, Рышкә сцоит, сахьызоуп!

Уахь исыхоит Сара сгәацә, Уахь исыҫхьоит сымца. Ахәа снахан, Схьышәарамца, Снатцханы еиқәыстәп.